

INNLEDNING

Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) rommer kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning. Kunstnerisk utviklingsarbeid (KU) inkluderer samtidskunst, design og utøvende og skapende musikk. Vitenskapelig forskning er innen feltene musikkterapi, musikkvitenskap og musikkpedagogikk.

Forskerutdanningen er en viktig del av KMDs strategi 2018-2022. Særlig følgende punkter er relevante:

KMD skal

- bygge et sterkt miljø for kunstnerisk utviklingsarbeid og vitenskapelig forskning hvor ulike tilnærminger møtes og utvikles
- ha ph.d.-utdanning med god nasjonal og internasjonal rekruttering til alle KMDs fagfelt
- styrke forskeropplæring og veilederkompetanse i fagmiljøene
- utvikle og delta i tematiske forskningsområder
- styrke varig dokumentasjon av fagfelleverdert kunstnerisk utviklingsarbeid
- stimulere til økt publisering av vitenskapelig forskning
- utvikle prioriterte satsingsområder gjennom strategisk fordeling av stipendiatstillinger
- ta ansvar for og bidra aktivt i det nasjonale miljøet for kunstnerisk utviklingsarbeid

KMDs handlingsplan for forskerutdanningen 2018-2022 ble revidert i januar 2022, med økt vektlegging av veilederkompetanse og dokumentasjon.

ORGANISERING

Forskerutdanningen ved KMD administreres etter tre ph.d.-forskrifter: KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid¹, Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen² og Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen³.

KMDs ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid (heretter KU) ble opprettet i 2018. KMDs Utvalg for Forskning og forskerutdanning (UFF) er programstyre. Utvalget er sammensatt av tre representanter ansatt på grunnlag av kunstnerisk kompetanse, en representant ansatt på grunnlag av vitenskapelig stilling, en vitenskapelig stipendiat og en stipendiat knyttet til fakultetets ph.d.-program i KU. Visedekan for forskning leder utvalget og er programleder for ph.d.-programmet. Fakultetets ph.d.-koordinator er sekretær for saker som angår ph.d.-programmet og fakultetets stipendiater for øvrig.

Stipendiater ansettes på instituttene, eller også ved institusjoner KMD samarbeider med, og tas deretter opp på fakultetets program. Ettersom fakultetene ikke har mulighet for å ha mer

¹ [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Universitetet i Bergen - Lovdata](#) og [Programbeskrivelse for ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid](#)

² [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) ved Universitetet i Bergen](#)

³ [Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen](#)

enn ett ph.d.- program, er det inngått en samarbeidsavtale med Det humanistiske fakultet (HF) om opptak til deres program av vitenskapelige stipendiater ved Griegakademiet.⁴ Visedekan for forskning ved KMD er fast observatør i HF's Forsker- og forskerutdanningsutvalg, som er programstyre for HF's Ph.d.-program.

OPPFØLGING FOREGÅENDE ÅRS PH.D.-UTDANNINGSMELDING

KMDs Ph.d.-utdanningsmelding for 2020 peker på noen tiltak for å møte utfordringer og mangler:

Manglende rutiner for bruk av fremdriftsrapporter

Arbeidet med å etablere rutiner for å bruke fremdriftsrapportering i kvalitetsarbeidet er igangsatt. Skjema for fremdriftsrapporter sendes digitalt og automatisk til stipendiater og veiledere. Utsendelsen administreres sentralt av Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA). Rapportene leses av instituttleder, ph.d.-koordinator og programleder. Disse identifiserer momenter fra rapportene som bør behandles systematisk eller strategisk. Momentene legges fram for behandling i UFF. Det har vært utfordringer med instituttleders tilgang ved Griegakademiet til alle kandidater, som nå er løst.

Utvikle systemer for oppfølging av kandidater som søker om sluttbedømmelse

Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst startet i 2021 et pilotprosjekt med sluttseminar for kandidater som nærmer seg tidspunkt for søknad om sluttbedømmelse. Seminaret administreres av instituttets forskningsleder, som også er ph.d.-ansvarlig. Seminaret er svært godt mottatt blant kandidatene og vurderes nå iverksatt ved alle institutter.

Utvikling av veilederkompetanse

KMD har i 2021 innført obligatorisk veilederopplæring for alle veiledere i KMDs program. Fakultetet har bestemt at 10% av veiledningsressursen skal settes av til opplæring, som normalt vil si 6 timer per studieår for hovedveileder, 4 timer for medveileder. KMD har startet et kurs bestående av fire seminarer på to timer, med mulighet for felles lunsj og faglig utveksling i forkant eller etterkant. Ett av seminarene omhandler forskningsetikk, og er en del av fakultetets omfattende arbeid med forskningsetikk i KU. Fakultetet godkjenner også deltagelse på veilederseminarer i regi av Nasjonal forskerskole i KU. Disse avholdes en eller to ganger i året.

Manglende rutiner for dokumentasjon i ephorte, mangelfull FS-kompetanse

Utfordringer med manglende rutiner for dokumentasjon i Ephorte og manglende FS-kompetanse ved KMD er en utfordring fakultetet fortsatt merker. Fakultetet fikk styrket Ephorte-kompetansen betydelig etter midlertidig ansettelse av ny ph.d.-koordinator i august 2021. Det har muliggjort et viktig ryddearbeid. FS-kompetansen styrkes i 2022 ved at fakultetet har fått en ny superbruker.

STATUS

-Antall stipendiater pr. 31.12.21 ved KMD: **40**, hvorav **12** vitenskapelige og **28** i KMDs ph.d.-program i KU.

-Eksternt finansierte: **4** vitenskapelige (to ved Høgskolen i Volda, en ved Høgskolen på Vestlandet og en i NORCE), **5** i KU (tre fra HKDIR/Program for KU, to fra UiT).

⁴ [Programbeskrivelse for ph.d.-program ved Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen](#)

-Antall disputaser: **4**, to vitenskapelige, to i KU. Den ene disputerte på det eldre Nasjonale stipendiatprogrammet i kunstnerisk utviklingsarbeid. Den andre var KMDs første disputas på eget program.

-Underkjenninger: Det var ingen underkjenninger ved KMD i 2021

-**3** bedømmelser ble annullert grunnet saksbehandlingsfeil. Alle tre var tilknyttet Institutt for Samtidskunst. En av de tre kandidatene fikk medhold etter klage til den Sentrale klagenemnda.

-Opptak: KMD tok opp **3** stipendiater i 2021, alle ved Griegakademiet: En i musikkvitenskap, to i KU, hvorav en eksternt finansiert ved UiT. Det relativt lave tallet kan ses i sammenheng med koronapandemien. Det ble tatt opp 6 stipendiater i 2020. KMD regner med å ta opp minst 8 stipendiater i 2022.

-Frafall: Det er ingen frafall i 2021. KMD jobber med å hente inn en kandidat i KU som har vært inaktiv siden 2019, med plan om søknad om sluttvurdering høst 2022.

-Gjennomstrømmingen har vært lavere enn ønskelig. Det ble gitt **12** forlengelser (Korona, rettighetsbasert fravær, eller en kombinasjon.) Snitt forlengelse 2021 var 3,8 måneder, mot 4,1 i 2020.

-Samarbeidsavtale med UiT: KMD har et tett samarbeid med UiT for å etablere gode rutiner for samarbeid og inkludering av kandidatene i ph.d.-programmet, og det er avsatt møtetidspunkt annenhver måned for dette. Det er utarbeidet en samarbeidsavtale med UiT.

Tiltak for å bedre gjennomstrømming:

Det er bekymringsverdig at tre bedømmelser blir kansellert i samme år, og at alle er ved samme institutt. Gjennomgang av de individuelle sakene avdekket flere svakheter som KMD har rettet konkrete tiltak mot. KMDs vurdering er at saksbehandlingsfeilene ved Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst ikke skyldes mangel på rutiner, men mangel på etterlevelse av rutiner. KMD vurderer videre at komiteer, oppnevnt av KMD, ikke har anvendt kriteriene i forskriften tilstrekkelig systematisk. I tillegg til utfordringer med saksbehandlingsfeil og manglende forståelse for og anvendelse av forskrift, er det behov for å sikre kvaliteten på kandidatenes og veiledernes arbeid. Dette gjenspeiles i fakultetets omfattende tiltak:

- Ansvar for oppfølging av ph.d.-kandidatene ved Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst har blitt delegert til ny forskningsleder, tidligere prodekan for forskning ved KMD.
- Det har blitt laget et nytt skjema for innstilling og godkjenning av komite, hvor det skal kvitteres for at kandidat har fått skriftlig beskjed om sammensetningen av komiteen og har fått anledning til å kommentere på denne.
- Det har blitt laget en ny mal for komiteens rapport, hvor kriteriene fra forskriften er framhevet i kulepunkter.
- Det har blitt utformet en sensorveiledning for ph.d.-programmet.
- Det har blitt laget nytt oppsett for instruksjon av komite.
- KMD har initiert obligatorisk veilederopplæring for alle veiledere på eget program (se ovenfor).
- Kunstakademiet - Institutt for samtidskunst har innført tilbud om sluttseminar for kandidater som nærmer seg søknad om sluttbedømming. KMD vurderer å innføre dette tilbudet på alle institutter (se ovenfor).
- KMD har iverksatt ny, obligatorisk oppstartsamtale for nye kunststipendiater.

- Studieadministrasjonen jobber med en digital studiehåndbok for ph.d.-programmet i KU. Denne skal gi kandidater og veiledere bedre oversikt over forløpet og enklere tilgang til de regler, rutiner og skjemaer som er relevante på gitte tidspunkt i stipendiatforløpet. Studiehåndboken skal være klar innen utgangen av 2022.
- KMD har initiert og bidratt til et nasjonalt seminar om sluttvurderinger i regi av Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid.
- KMD tok i 2021 initiativ til en nasjonal konferanse om sakkyndig vurdering og fagfellearbeid i KU. Konferansen ble avholdt i universitetsaulaen 20. april 2022.

FORSKNINGSETIKK I KU

KMD var prosjektpartner i Erasmus+ prosjektet *Advancing Supervision for Artistic Research Doctorates, 2018-2021*.⁵ KMD var ansvarlig for en arbeidspakke om forskningsetikk. Resultatene av arbeidspakken er publisert samlet på Research Catalogue⁶, og inkluderer en metode for identifisering av og arbeid med etiske problemstillinger i KU, en tekstsamling om etiske aspekter ved KU og en workshop-modell. Metoden ble valgt ut til publisering i prosjektets «Compendium of Key Issues».⁷ Metoden har også blitt tatt i bruk av Nasjonal forskerskole i KU, som del av seminar 3 om forskningsetikk.

I forlengelse av arbeidet med forskningsetikk, har KMD tatt initiativ til å utvikle nasjonale forskningsetiske retningslinjer for KU. UHR-KDA har nedsatt en spesialistgruppe som skal utarbeide forslag til retningslinjer. KMD er representert i denne gruppen ved tidligere prodekan.

KORONAPANDEMIENS PÅVIRKNING

Koronapandemien har virket tydelig inn på gjennomstrømmingen ved KMD, som vist ovenfor. 6 av de 12 søknadene om forlengelse er begrunnet med forsinkelser som følge av pandemien. Antallet rettighetsbaserte permisjoner bør imidlertid også ses i sammenheng med pandemi, hvor stipendiater eller deres familiemedlemmer har blitt syke eller vært i karantene. Stipendiatene rapporterer videre om begrensede muligheter for fysiske møter med samarbeidspartnere, utfordringer med internasjonal forankring av prosjektene og behov for endring av prosjektene som konsekvens av pandemien. KMD har mottatt et stort antall henvendelser om utvidet veiledningsressurs som følge av pandemi-relaterte forsinkelser. Fakultetet gir normalt x/12 av ordinær ressurs. En kandidat som får en måneds forlengelse, vil da motta 1/12 av ordinær årsressurs på 100 timer.

Den nasjonale forskerskolen i KU har etter KMDs vurdering gjort en svært god jobb med å tilpasse kursene til koronapandemien. Seminarene har for en stor del blitt gjennomført digitalt. Forelesninger har til dels blitt forhåndsinnspilt, slik at mer av seminartiden kan anvendes til diskusjoner. Forskerskolen har opprettet en eksposisjonsside i Research Catalogue⁸ for hvert seminar med kursinformasjon, forelesningsmateriale, leselister samt et åpent digitalt arbeidsrom hvor stipendiater og seminarledere kan laste opp og redigere

⁵ <https://advancingsupervision.eu>

⁶ <https://www.researchcatalogue.net/view/699306/883879>

⁷ <https://advancingsupervision.eu/3d-flip-book/undoing-supervision-a-compendium-of-key-issues-in-supervising-artistic-research-doctorates/>

⁸ Researchcatalogue.net er en internasjonal database for KU.

materiale i løpet av seminaret. Flere av de nye arbeidsformene vil bli videreført etter pandemien.

KVALITETSARBEID I FORSKERUTDANNINGEN

KMD følger UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen.

- Arbeidet med fremdriftsrapporter er redegjort for ovenfor. I 2021 ble det levert 27 rapporter fra stipendiater og like mange fra veiledere.
- I 2021 ble det gjennomført 5 midtveiseevalueringer: 3 på Institutt for design og to på Institutt for Samtidskunst. Rutiner for midtveiseevaluering er tilgjengelig på nettside for stipendiater ved KMD.⁹
- Medarbeidersamtaler gjennomføres av instituttleder eller den instituttleder har delegert ansvaret til. Dersom det er momenter fra samtalene som må følges opp strategisk, rapporteres dette til ph.d.-koordinator og UFF. I 2021 ble det gjennomført medarbeidersamtaler med samtlige stipendiater ved Griegakademiet, ingen ved Kunstakademiet institutt for samtidskunst eller ved Institutt for design. Dette har blitt påtalt av visedekan i Instituttlederforum. I 2022 skal alle stipendiater ha medarbeidersamtale i tillegg til at det tilbys oppfølgingsamtale til ph.d.-stipendiater som ikke er ansatt ved UiB.
- Det ble i 2021 avholdt 18 medarbeidersamtaler ved Griegakademiet derav 4 oppfølgingsamtaler med ph.d.-stipendiater som ikke er ansatt ved UiB
- Kandidatundersøkelse: Den første kandidaten fra KMDs program disputerte desember 2021, med promosjon i 2022. FIA er ansvarlig for å gjennomføre undersøkelsen. KMD avventer første samlerapport for programmet mot slutten av 2022.
- Programevaluering: Ph.d.-programmene ved UiB skal gjennomføres hvert sjette år. KMD skal gjennomføre sin første evaluering i 2023. Fakultetsadministrasjon og UFF vil begynne forberedelsene av programevalueringen høst 2022.

Emneportefølje og emneevaluering

KMD tilbyr ingen faste, obligatoriske ph.d.-emner. Som ellers ved UiB, skal KMDs stipendiater gjennomføre en opplæringsdel på 30 ECTS. Den obligatoriske, fellesfaglige opplæringsdelen er på 20 ECTS og gjennomføres i samarbeid med Nasjonal forskerskole i kunstnerisk utviklingsarbeid, som er finansiert av KD og ligger under HK-dir¹⁰. Forskerskolen har et styre med medlemmer fra alle gradsgivende institusjoner i KU. Visedekan ved KMD er nestleder. Alle stipendiatene i KMDs program tas opp i forskerskolen. Forskerskolen gjennomfører årlige egenevalueringer av hele kurstilbudet, som behandles av UFF. I 2022 gjennomfører forskerskolen sin første 3-årige evaluering. KMDs innspill til evalueringen behandles i UFF.

Stipendiatene gjennomfører en individuell opplæringsdel på 10 ECTS. *Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies (GRS)*¹¹ er administrert fra Griegakademiet, og er organisert i et konsortium bestående av flere aktører som er viktige i et tverrdisiplinært tilbud innen vitenskap og kunstnerisk metode. Alle institusjonene er en del av MusicNet West og UH Net West. Forskerskolen tilbyr kurs til vitenskapelige og KU-stipendiater to ganger i året.

⁹ <https://www.uib.no/kmd/111557/veiledere-og-phd-kandidater-ved-kmd#ph-d-program-i-kunstnerisk-utviklingsarbeid>

¹⁰ <https://diku.no/programmer/nasjonal-forskerskole-i-kunstnerisk-utviklingsarbeid>

¹¹ <https://www.uib.no/en/rs/grieg>

I 2022 jobber KMD for å opprette et kurs på 2 ECTS i bruk av Research Catalogue.

KANDIDATENES BIDRAG TIL FAKULTETETS FORSKNING

KMDs stipendiater utgjør en viktig del av fakultetets forskning. Utlysning av stillinger er basert på strategiske prioriteringer, og knyttes til eksisterende forskningsmiljø, forskningsgrupper og prosjekter. Det er nedfelt i KMDs handlingsplan at alle stipendiater skal knyttes til en forskningsgruppe, fagmiljø eller et prosjekt i hele stipendiatperioden. Institutt for samtidskunst og Institutt for design har ikke kommet like langt i formaliseringen av denne prosessen som på Griegakademiet. Stipendiatene er høyt verdsatt i sine fagmiljøer, hvor de bidrar til økt aktivitet og dialog. Ofte bidrar de med sine eksperimentelle prosjekter til å skape forbindelser på tvers av institutter og disipliner. Stipendiatene deltar aktivt i instituttenes og fakultetets ulike utvalg, fora og samlinger.

De strategiske prioriteringene ved ansettelse har blant annet ført til et meget sterkt miljø for eksperimentell lydkunst. De tre første kandidatene som har disputert fra ph.d.-programmet i KU (to i 2022) har på ulike måter bidratt til dette miljøet, som KMD styrker ytterligere med utlysning i 2021 av stipendiat i *Sound Practice*. Dette er forskningsprosjekter som krysser grensene mellom instituttene, med stor grad av usikkerhet og potensiale for nyskapning.

AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

NOKUT har i 2022 valgt ut KMDs ph.d.-program i KU til ettersyn. KMD stiller seg positiv til dette, og ser fram til en grundig gjennomgang av kvalitetssystem, rutiner, og etterlevelse av disse. Denne prosessen, resultatene fra de første kandidatundersøkelsene og programevaluering vil være av stor betydning for videre utvikling og styrking av programmet. KMD ønsker å starte prosess med revisjon av forskrift våren 2023.